

Posudek oponenta habilitační práce

Masarykova univerzita

Fakulta přírodovědecká fakulta MU
Habilitační obor Antropologie

Uchazeč RNDr. Eva Jozífková, Ph.D.
Pracoviště UJEP Ústí nad Labem
Habilitační práce Úvod do etologie sociální hierarchie: základní principy dominance a submisivity v biologii chování

Oponent doc. MUDr. Jaroslav Zvěřina, CSc.
Pracoviště Sexuologický ústav 1.LF UK a VFN, Praha

Text posudku (rozsah dle zvážení oponenta)

Autorka předkládá habilitační práci na 145 stranách textu. Práce je formálně dobře upravená, citace jsou četné, aktuální a správně uvedené. Čtyři části práce mají různý rozsah i úroveň.

Dvě úvodní části jsou stručné a nevyvážené.

Popisu etologie jako vědecké disciplíny je heslovitý a postrádá odkazy na klasiky oboru, když historie a mezioborové souvislosti nejsou prakticky vůbec diskutovány.

Podstatná část tohoto úvodního textu je věnována lidské sexualitě. Autorka polemizuje s koncepcí „bisexuality“, jak ji chápou někteří čeští autoři. Cituje celou řadu prací, které „bisexuální preferenci“ uznávají. Není mně jasné, jak s touto problematikou souvisí přínos etologie. Vždyť existenci homosexuálního chování u různých druhů subhumánních živočichů nikdo z nás jistě nepopírá. Naopak zcela opomíjí řadu prací z oblasti neuroendokrinologie chování (nejen lidského), které nasvědčují základní polarizaci hetero- a homosexuální organizace mozkových struktur. Jakým přínosem by byla etologie pro studium pornografie a jejích souvislostí, to není ze stručných poznámek autorky na toto téma jasné. Snad jen jako apel k racionálnímu chápání lidské sexuální přirozenosti? Postrádám alespoň povědomost o pracích sexuologického týmu J.Madlafousek, K.Freund, A.Kolářský, který se nejrůznějšími aspekty etologie v lidské sexualitě zabýval poměrně soustavně.

Nemyslím, že naše psychologie, pedagogika a medicína etologické poznatky tak docela ignorují, jak naznačuje autorka. Vždyť o biologii učení existují práce desítky roků staré. Stejně tak o významu kritických fází ontogeneze a specifického významu emoční a výchovné deprivace v těchto kritických obdobích.

2. část: Nejsa etologem, netroufám si tuto kapitolku meritorně hodnotit. Nicméně opravdu autorka neřadí k autorům, kteří moderní etologii formují, ty tři slavné nositele Nobelovy ceny z roku 1973? Ani o jednom zde není zmínka. Stejně postrádám zmínku o Eibel-Eibesfeldtovi, nebo o D.Morrisovi.

3.část: Sociální hierarchie a sociální dominance v etologii (17 – 62)

Jde o zajímavou pasáž, přehled aktuálních poznatků z oboru, podaný utříděně a didakticky.

Zde mně velmi chybí alespoň zmínka o knížce K.Lorenze „Tak zvané zlo“, která myslím má mnoho co říci ke studiu dominance a submisivity. Poněkud strojeně na mne působí důsledné používání anglického termínu „fitness“ v různých významech.

3.11 Hormony a hierarchie

Zde postrádám zmínku o typickém rozdílu mezi člověkem a většinou subhumánních živočichů, totiž existenci specifické sexuální aktivace v estrálních fázích, které určuje atraktivita samiček. O hormonech samiččích zde není nic, stejně jako o hormonálních

změnách v gestaci.

Má-li být testosteron popsán jako „hormon potěšení“, pak je třeba říci, že sexuální emoce jsou do značné míry zprostředkovávány celou řadou neuroendokrinních mechanismů. T. je také hormonem agresivity a popisované dominance, typické pro samčí chování. A co dominance a agresivita samic? Psychoneuroendokrinologie je dnes hodně košatý a pestrý obor.

4. část: Sociální hierarchie člověka rozumného (63-104)

Zajímavý přehled problematiky s aktuálními odkazy a citacemi, prezentovaný didakticky a sofistikovaně.

Na s. 98 (4.11) Prvky dominantního a submisivního chování ve fázi dvoření. Postrádám zmínky o díle autorů, jakými jsou třeba D.Symons, nebo D.Morris.

Na s. 101 - (4.13) Autorka diskutuje domácí násilí, šikanu, mobbing a bossing. Úvahy jistě zajímavé. Při značné pozornosti, kterou autorka věnuje sexualitě postrádám zde zmínku o sexuálním obtěžování a vůbec o genderových aspektech různých negativních sociálních jevů...

5. část: články, publikované 3x anglicky v impaktovaných časopisech a jeden český souhrnný referát v českém odborném periodiku. Publikace mají dobrou věcnou i formální úroveň a dosvědčují schopnost autorky, analyzovat odbornou literaturu a pracovat s vlastními daty.

Zejména třetí a čtvrtá část práce jsou velice zajímavé, didakticky pojednané a informačně hutné. Celý text svědčí pro vysoký vědecký a didaktický entuziasmus autorky a její přehled o aktuální vědecké literatuře v oboru, kterému se věnuje.

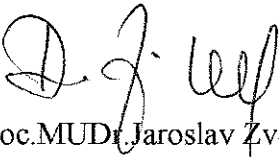
Dotazy oponenta k obhajobě habilitační práce (počet dotazů dle zvážení oponenta)

1. Jak hodnotí přínos klasiků etologie, tedy K.v.Fische, K.Lorenze a N.Tinbergena k oboru? Proč tyto autory prakticky opomíjí?
2. Když je sexualita její zřetelnou zájmovou oblastí, proč vynechává takové etology, jakými jsou na příklad D.Morris, nebo D.Symons?

Závěr

Habilitační práce Evy Jozífkové „Úvod do etologie sociální hierarchie: základní principy dominance a submisivity v biologii chování“ *splňuje* požadavky standardně kladené na habilitační práce v oboru Antropologie.

Brno, 29. 4. 2013

Doc. MUDr. Jaroslav Zvěřina, CSc.